

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 22. Den 1 Juni 1799.

Forgivninger.

I Følge allernaadigst Befaling, har det kongelige Rentekammer ved Plakat af 24 f. M. bekendtgjort: at Hs. Majestæt ved Resolution af 22 næstforhen har approberet de af Rentekammeret, i Følge Forordningen af 28 Juli 1784, søiede Foranstaltninger, hvorefter den for de i Danmark indquarterede Kavalleri- og andre Regimenter og Korpser, for det Aar fra 26 Oktbr. 1798 til Marsdagen 1799, fornødne Fourage af Havre, Hø og Halm er bleven anskaffet.

Af den dertil medgangne Beføfnings-Sum godtgøres, i Følge bemældte Forordnings 3die Artikel, af den kongelige Kasse for hver Tønde Havre 84 Skilling, for hvert Læs Hø 1 Rdlr. 64 Skilling og for hvert Læs Halm 64 Skilling, men derimod bliver Resten, i Følge samme Artikel, at udrede af det samtlige kontribuable Ager og Engs Hartkorn i Danmark med Aften

og en halv Skilling pr. Tønde, som erlægges med indværende Mars Juli = Kvartals Skatter.

Ved Reskript til Amtmanden over Ringkjøbings Amt, af 24 f. M., er det, til desto større Sikkerhed i Ildbrands Tilfælde, fastsat: at det i Almindelighed skal være alle og enhver, som i Kjøbstæderne udi bemældte Amt herefter opføre nye Bygninger, eller gjøre nye Ombygninger eller Tilbygninger, aldeles forbudet at belægge samme med Straatag, med mindre han dertil i Forveien hos vedkommende Kollegium har søgt og erholdet speciel Tilladelse; hvorimod de gamle Bygninger, som med lovlige Syns-Forretninger bevises ikke at kunne bære Steen, vel med Straatag maae repareres, saalænge ingen Hovedforandring med Bygningen skeer, men alle andre gamle Bygninger, som kunne bære Steen, skulle, ved Tagenes Reparation, med Tegl belægges. Iøvrigt skal den Tømmersmand, som opfatter nogen Bygning, der ikke er hugget og indrettet til at bære Tegltag, og den Tækkemand, som uden forbemældte Tilladelse oplægger noget nyt Straatag, begge være forfaldne i en efter Omstændighederne af vedkommende Dommer bestemte Bøtte, eller Straf paa Kroppen af Tugthuus- eller Fængsnings- Arbeid; hvormed ethvert Steds Øvrighed skal have det nøieste Opsyn.

Da Magistraten i Randers tilligemed de Borgere, som ere Brandretten sammesteds tilforordnede, have ønsket, at de til Maltkjøllernes Forsikkring mod Ildsvaade allerede hos endeel Borgere indsorte høistnødvendige Forbedringer maatte til hele Byens Sikkerhed befales indvidede til alle Maltkjøller der i Byen, saa er det, i den Anledning, ved Reskript af 24 Mai d. A., til Stiftsamtmanden over Aarhus Stift fastsat: 1) At ingent Maltkjølle maa findes i Randers, fra 1 Oktober næste Aar, af Muur og Træ, men blot af Muur og Jern. 2) At de Kjøller, som da desuagtet befindes af Muur og Træ, skulle ved Eftersyn gøres ubrugelige. 3) At ingen Tømmermand eller Muurmester maa, under Mulkt af 10 Rdlr., i Fremtiden reparere, mindre opføre, nogen Kjølle af Muur og Træ, men blot af Muur og Jern. Endeligen 4) skal en specificeret Fortegnelse, efter note af Brandretten selv Huus for Huus taget Syn herom, indsendes til det kongelige General Land-Oekonomi- og Commerce-Kollegium.

Justitsfog.

Ved Høiesterets-Dom af 28 Jan. d. A., der i det Væsentlige stadfæster de foregaaende Aarhus Bytings- og Raadstuerets Domme, er Arrestanten, Søren Toste, for at have forfærdiget og udgivet falske 1 Rdlrs. Bankofedler, tilfunden at have forbrudt Ære, Liv og Guds, samt

samt at betale de af Aktionen lovligt flydende Omkostninger.

I Følge Høiesterets Beretning om Sagen er Faktum, efter den Skyldiges egen Tilstaaelse, tilgaaet paa følgende Maade: Omtrent en Maaned, førend han blev paagræben, fik han i Sinde, for at komme ud af sin Gjæld, at skrive falske Bankosedler; og skrev han da fire Stykker, hvert til een Rixdaler. Den første udgav han til en Mand i Boulund, af hvem den igjen udgaves i Boulund Kro, hvor man omsider opdagede, at den var falsk; og da Arrestanten sammesteds vilde betale sin Gjæld med 2 andre falske Sedler, befandt Pigen at de vare falske, og nødede ham til at tage baade hiin og disse tilbage; den fjerde udgav han til en anden Mand i bemældte By, men maatte nogle saa Dage derefter, da den var bleven erkjendt for falsk, tage den tilbage. Af Frygt for Følgerne, naar det Passerede blev nærmere bekjendt, reiste han fra Boulund. Til denne Reises Fortsættelse gjorde han endnu 2 Sedler, og havde altsaa med sig 6, hver til 1 Rdlr. De 3 af disse udgav han til den Mand, som befordrede ham til Beile; een udgav han i Femmerhuus-Kro, een i Rolding og een i Beile. I Horsens gjorde han endnu een Seddel, som han verlede i Hoved-Kro til en Hestepranger, af hvem den og blev erkjendt for falsk. I Aarhus gjorde han een, som han dog strax brændte; og flere end disse forsikrer han ei at have forfærdiget. Sedlerne skal han have skrevet ved

Hjalp

Hjælp af en Pen og en Linial; han satte intet Stempel paa dem. Nogle af de falske Sedler, som inden Retten ere ham foreviste, har han vedtjendt sig. Hans Alder er med Præste-Attest oplyst at være 24 Aar.

Efterat denne Sag med alle Omstændigheder og Høiesterets Tilforordnedes gjorte Indstilling derom, samt den kongelige Over-Bankedirektions derover afgivne Betænkning, af det danske Cancellie har været Hs. Majestæt foredraget, har Høistamme, ved Reskript til Stiftsamtmanden over Aarhus Stift, af Gaars Dato, for mildet ovenansførte Høiesterets-Dom derhen, at Arrestanten maa hensættes til taaleligt Arbeid i Viborg, Tugthuus paa Kongens Naade, og det i Betragtning af følgende Omstændigheder:

- 1) fordi det ei synes i Almindelighed at kunne antages, at Statens Sikkerhed fordrer Livsstraf for den Misgjerning, Arrestanten har begaaet; og skulde den endog være nødvendig for dem, der, med Kobberstikker-Færdighed, eftergjøre Bankosedler, saa er dette dog ei her Tilfældet, da Sedlerne ere saa slet gjorte, at man skal være meget ukyndig, for at bedrages med dem, saa at Arrestanten ei er nogen farlig Forbryder;
- 2) fordi han har meget gode Bidnesbyrd fra Præsten og de Sognemænd, hvor han har holdt Skole, om hans hele forrige Wandel, og adskillige Bidner have

for-

forklaret, at han havde syntes urolig i Hovedet formiddels et feilslaget Haab om at blive Skoleholder, og
 3) fordi han er gebræklig og meget svagelig.

Blandede Efterretninger.

I Anledning af Forordningen, dat. 4 Januar d. A., om Troloversers Ophævelse, ere til Cancelliet indkomne følgende Forespørgsler:

- 1) Om det ikke er nødvendigt, at Personer, der ville indlade sig i Ektekab, eller dog Brudgommen med begge Forloverne, møde personligen hos Cognepræsten for at tilkjendegive deres Forsæt og lade deres Begjæring om Tillysning af Prædikestolen indføre i Kirkes Bogen?
- 2) Om Forordningen af 19 Februar 1783 nu bør anses aldeles ophævet, eller om Brylluppet bør fuldbyrdes saa snart efter sidste Tillysning, som deri nævnes og under den deri fastsatte Straf, samt om Aflysning bør finde Sted, naar Parterne, efter foregaaet Tillysning, forandre deres Beslutning om at ægte hinanden; endeligen om det atter bør lyses fra Prædikestolen, ifald de siden igjen besinde sig og ville indtræde i Ektekab?
- 3) Om Præsterne og Kirkens øvrige Betjente, som tilforn have haft Offer eller anden Betaling for Trolovensen,

velsen, intet bør nyde, til Vederlag for det, som ellers derved afgaaer i deres Indkomster, eller for Indskrivningen, Tillysningen o. s. f. ?

4) Om det er tilladt paa enhver Tid af Dagen at forrette Brudevielse, og om Præsten bør være berettiget til at bestemme denne Tid, uden at bindes til den, som Ritualet nævner, samt, om Præsten er pligtig at befordre sig selv til en fraliggende Kirke eller By i saadanne eller andre særdeles Forretninger, eller om Vedkommende bør befordre, eller betale ham efter Bognmands Tæxt ?

5) Naar det bevilges, at Vielsen maa forrettes ved en uvedkommende Præst, om derved da ikke skal forstaaes en Sognepræst, som har en ordentlig Kirkebog, hvori det fornødne kan indføres, og af hvilken Attest om Vielsen kan udstædes ?

Ved Skrivelse til Biskoppen over Sjælands Stift, af 18 Mai d. A., har forbemældte Kollegium besvaret disse Spørgsmaale saaledes:

1) At Brudgommen ikke behøver at møde hos Præsten, men det staaer til ham, om han vil indfinde sig selv, eller sende en anden for sig, som kan medbringe de befalede Beviisligheder.

2) Da Forordningen af 19 Febr. 1783 er aldeles ophævet, saa staaer det dem, som der er lyst for, frit at holde Bryllup naar de ville. Skulde de ei ville
indz

indlade sig i Egetskab, men forandre deres Tanker, behøves ingen Aflysning.

3) Intet kan i det onspurgte Tilfælde forlanges; naar Forretningen, de have haft, ophører, maa og Betalingen bortfalde.

4) Præsten har rette sig efter at møde den forlangte Tid, naar ikke andre uopsættelige Forretninger hindre deri, og han har skaffe sig selv Befordring, naar den ei godvillig gives ham af Vedkommende.

5) Kopulationen skal skee af Præst, befuldmægtiget til en vis Menighed, uden Hensyn til, om han enten er Sognepræst eller Kapellan. Da Bevilling til den her omhandlede Kopulation altid indeholder den Betingelse, at vedkommende Kirkebetjente ei maa afgaae noget i deres Rettigheder, saa følger deraf, at Stedets Sognepræst har faaet sin Betaling, forinden Vielsen forrettes, og, ved at betale ham, maae Brudeparret tillige mældes for ham til Indførelse i Ministerialbogen, samt alle Bevisligheder ham forevises. Den uvedkommende Præst kan altsaa ikke forrette Vielsen, før end han har Sognepræstens Deviis for, at alt er i Rigtighed.

Et orkanagtigt Uveir, hvormed fulgte en usædvanlig stærk Brænding og Sogang, har paa adskillige Steder i Island tilføjet Landet og Jordbygget ue betydelig Skade:

Skade: hvorom dette Blads Udgivere troe sig forpligtede til her at meddele det Væsentlige af de Efterretninger desangaaende, som de have haft Leilighed til at overkomme, og som grunde sig dels paa en Skrivelse fra Stiftamtmand Stephensens, dels paa et Aasteds Tingsvidne, afholdt ved Ørebachs Handelssted, samt private Handelsbreve. Dette Uveir indfaldt Natten mellem den 8 og 9 Jan. d. Aar, først fra S. O. og derefter fra S. V.; det rasede fra Kl. 4 om Morgenen og til Kl. 5 om Eftermiddagen, og have især Guldbringe, Borgefjords, Myhre, Snæsjeldnæs og Arnæs Sysler lidt meget derunder. I førstnævnte Sysfel nedkastede Stormen Næs og Hvalsnæs Kirker, et Pakhuus paa Kjeblevig og adskillige islandske Huse; Søbrændingen nedflog og bortskyllede Vosands-Handelssteds Huse og bortreev i Guldbringe-Sysfel over 90 Baade. I dette Sysfel er og det Meste af Kongens og andet Jordegods tildækket med Sand og Gruus. To af Budenstads Handelshuse ere bortskyllede, og det tredie ligger paa Eiden, hvori Faktoren med Kone og Børn ræddede Livet oppe paa Loftet, hvor de stode i Søen over Knæerne. Ved Ørebachs Handelssted er det Handelen tilhørende Øster-Pakhuus nedfaldet og nedbrudt af Søen, Stakstederne og Skanden ganske nedreevne. Grundvolden fra venstre Hjørne af gamle Kramboden er reent bortskyllet, og ligesaa Grundvolden fra det Østre af Pakhuset, samt Havegjær-

gjærberne om og ved Baanings-Huset, undtagen paa den østre og nordre Side, hvor endnu lidet er blevet staaende. Nogle af Indbyggernes Huse ere og enten nedfaldne eller beffadigede; mange Heste og Saar og nogle Koer ere dræbte af Søen, og nogle af Indbyggerne have mistet deres hele Vintersøde-Forraad baade for dem selv og deres Kreaturer. De fleste af Fisserbaadene ere drevne op i Landet, og endeel der sonderlagne. Stadersveiten, een af de smukkeste og beste Landstrækninger i Island, er nesten ganske ødelagt, og paa Akrenæsset ere mange Gaarde blevne ubeboelige, mangfoldige Fisserbaade slagne itu og paa mange Steder Hostaklene blæste bort. Ved Sanden i Slusvig ere henimod 8 Tringer brækkede, det lille Sommerhuus paa Slusvig er nedblæst. Alle Baade paa Fagerøe ere beffadigede og een ganske forliift. Vandet skal fra Søen være gaaet 300 Favne op i Landet. Eet Menneske er omkommet, liggende i sin Seng, da han ei hastigt nok kunde redde sig med Flugten.

Ved et af Sinned Kirstine Lund, afgangne Sognepræst Arent Thornings Enke, under 11 Sept. 1798, i Aalborg oprettet, og under 17 Mai d. A. konfirmeret, Testamente, er blandt andet bestemt: 1) at en Kapital af 200 Rdlr. skal af hendes Boes Midler udsættes, og de aarlige Renter af samme tilfalde de meest trængende

gende Fattige i Sønderup og Saldrup Sogne i Viborg Stift; 2) at Saldrup Sogns Skoleholder skal, til Forbedring i sin ringe Løn, nyde den aarlige Rente af 100 Rdlr., som i den Hensigt dertil gives.

I Anledning af en fra Hattemager-Lauget her i Staden indkommen Klage over nogle lovstridige Laugs-sæder, som mellem Svendene havde Sted, blev ved Cancelli-Skrivelse til Kjøbenhavns Magistrat, af 17 Nov. f. A. *), fastsat en Mulkt af 10 Rdlr. for dem, som gjorde sig skyldige i de paaankede Misbrug. Denne Cancelli-Skrivelse er, efter senere indkommen Ansøgning fra ovennævnte Hattemager-Laug, extenderet til Christiania, Ålborg og Odense, forsaavidt de deri omtalte Misbrug ved Hattemager-Laugene i disse Byer ogsaa maatte finde Sted.

I Anledning af, at en Forligelses-Kommission i Norge har afholdet tvende Forretninger over to Gaarders Deling, har Sørenskriveren der paa Stedet gjort Forespørgsel til Cancelliet, om disse Forretninger ikke bør ansees for uhjemlede? Nævnte Kollegium har derpaa efter foregaaet Brevveksling med Rentekammeret, under 18 Mard. M., tilskrevet Amtmanden over Nordre.

*) See Collegial-Tidenden for 1798. Side 732.

dre-Bergenhuus Amt, at deslige Forretninger ikke kan henhøre til Forligelses-Kommissionen, men dermed bør forholdes efter Forordningen af 18 Decbr. 1764, og de omfrevne tvende ujhjemlede Forretninger ansees som Nulliteter.

Under 24 Mai d. A. er det bevilget Rødbj Rjød-
 stads Indvaanere, at der sammesteds aarligen maa holdes et Foraars-Marked Tirsdagen for Skjær-Torsdag, foruden de tvende der i Byen allerede tilladte Markeder om Midsummer og Efteraaret.

Til Cancelliet er indkommen Forespørgsel: om det kan tillades en udenbyes Mand, at føre Rjød af Kreature, som han har slagtet, til Randers og sælge det til Indvaanerne, ogsaa i smaae Partier, som disse kunne ønske? I Anledning heraf har bemældte Kollegium, under 25 Mai, tilfrevet Stiftamtmanden over Aarhus Stift, at, da der intet Slagterlaug er i Randers, kan det saa meget mindre formenes Landboerne og andre at indføre slagtet Rjød til Byen, og udsælge det baade i større og mindre Partier, især da saadan Frihed er til Gavn for det Almindelige.

Lehnsmanden i Hofs Præstegjæld under Hedemarfens Amt, som, i Følge Forordningen af 3 Juni 1796

tillige

tillige er Stevnevidne sammesteds, har i en til Cancelliet indgiven Forestilling klaget over, at den Uffe har indsnæget sig, at Sagsøgere levere deres Stevninger til hvilken af Stevnevidnerne, hvoraf der, formedelsk Distriktets Vidtløstighed, ere flere, de finde for got; hvilket forarsager, at han, som efter bemældte Forordning altid skal være det ene Stevnevidne, bliver uvidende om Forretningerne, og sættes ud af Stand til, at indlevere til Retten de befalede Fortegnelser over de indstevnte Sager. Da det nu hører til Orden i det Hele, at Kaldsedler og Stevninger blive ham, som første Ombudsmand, leverede, saa har Cancelliet, i Betragtning heraf, ved Skrivelse af 25 Mai, overladt til Amtmanden over forbemældte Amt, at føie den Foranstaltning, at deslige Dokumenter blive Lehnsmænden først tilstillede til videre Uddeling.

Under 25 Mai har Cancelliet tilskrevet Rjøbenhavns Hof- og Stadsret om, at foranstalte Skibs-Kapitain Cordsen judicialiter tiltalt, for ulovligt at have taget i Koffardi-Farten en af Randers Amts Reserver, som ikke var Solemit.

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: Soggenbals Sognetald i Christiansbonds Cist, 222 Rdlr.; det residerende Kapellani til St. Knuds Kirke i Odense, 440 Rdlr.

Befors

Befordringer og Afgang:

Under det danske Cancellie: Den 31 Mai er Rand. Theol. H. P. E. Lund befuldmægtiget til residerende Kapellan i Middelfart og Inneret Aarslunde; Sognepræsten til Hjortlund i Ribe Stift, J. E. Rasmussen, ligesledes til residerende Kapellan ved St. Hans Menighed i Odense og Sognepræst til Højby; Sognepræsten i Søby, H. Buch, konfirmeret til Sognepræst for Høje-Taastrup Menighed i Sjælland.

Under det tydske Cancellie: Den 24 Mai er Pastor J. Nagaard til Hammeles i Hadersleb Amt befuldmægtiget til Præst for Aller og Taps Menigheder i bemældte Amt; Amts-Sekretær P. B. Carstens i Sønderborg udnævnt til Aktuarius og Medlem af Stad- og Landretten paa Den Arrøe. Cancellie-Sekretær J. G. Waith i Altona i Naade entlediget fra hans hidtil hastes Embede, som Syndikus og første Stadsekretær sammesteds, samt forundt virkelig Cancellieraads Karakter, og i hans Sted er den adjungerede anden Stadsekretær, J. H. Lange, befuldmægtiget til første Stadsekretær og Syndikus der paa Stedet.

Under Generalitetet: Den 24 Mai er den i Holsteen staaende Provincial-Kommissær, Oberst-Lieutenant v. Heiliger, udnævnt til Provincial-Kommissær i Danmark i afsøde Oberst-Lieutenant v. Rosens Sted; den ved Artilleri-Korpset staaende Kaptein v. Caroe udnævnt til

gele.

geledes til Major og Provincial-Kommissær i Holsteen; Stabs-Kapitain v. Brandorph til Chef for dennes hastes Artilleri-Kompagni; karakteriseret Kapitain v. Muck til Stabs-Kapitain; Premier-Lieutenant v. Krebs forundt Kapitains Karakter; den karakteriserede Pr.-Lieutenant v. Lüchow avanceret til virkelig Pr.-Lieutenant; Sec. Lieutenant v. Fix forundt Premier-Lieutenants Karakter; Sec. Lieutenant v. Dahm af 2den Klasse avanceret til Sec. Lieutenant af første Klasse, samtlige ved Artilleri-Korpset; Kapitain v. Abrahamson er bekliffet til Inspektør ved Landkadet-Kompagniet; den ved Nørre Herreds Kompagni staaende Fændrik reforme M. Davidsen forsat i lige Qualite til Vester Herreds Kompagni paa Bornholm; Lieutenant Hammer udnævnt til Kapitain; Fændrik Jensen til Lieutenant og reforme Fændrik A. M. Allinge til virkelig Fændrik, samtlige ved Allinge og Sandvig Borger-Kompagni paa Bornholm. Den ved Marine-Korpset staaende Fændrik v. Züsow er, efter Ansøgning, dimitteret, og i hans Sted ansat den ved det holsteenske Infanteri-Regiment staaende Fændrik v. Dorschæus i Marine-Korpset. End videre har Hs. Majestæt allernaadigst tilladt, at den ved Generalitets- og Kommissariats-Kollegiums 3die Departements-Kontoir staaende Fuldmægtig, Sekretær Løvmand, maa, efter Ansøgning, afgaae fra bemældte Kontoir, og med Behold af sin Gage ansættes ved bemældte Kollegium, som en de Deputerede tilforordnet Fuldmægtig og Cancellist;

list; i hans Sted er Cancellist Berth beffikket til Fuldmægtig, og surnumerære Cancellist Wulff til virkelig Cancellist; samt Volontørerne H. E. Ebbesen og E. F. Heegnet udnævnte til surnumerære Cancellister ved ovenberørte 3die Departements Kontoir.

Under Finance-Collegium: Den 23 Mai er Student S. Møller udnævnt til Kopiist ved Finants-Kollegiets Sekretariat.

Under Rentekammeret: Den 29 Mai er Historiemaler og Informator ved Maler-, Billedhugger- og Bygnings-Akademiet, J. H. Cabott, forundt Bestalling som Hof-Decorator.

Under General-Toldkammeret: Den 22 Mai er Lieutenant P. L. Bang i Raade og med Bartpenge entlediget fra at være Toldbetjent i Svendsen, og Underbetjent J. Schrupff konstitueret til kongelig Toldbetjent sammesteds.

Under Admiralitetet: Den 24 Mai er Kommandør Ramshart avanceret til Contre-Admiral; Talskimesteren, Kommandør-Kapitain Pontoppidan, forundt Kommandørs Karakter; Børblings-Chefen, Kommandør-Kapitain Lühow, beffikket til Kommandør og Divisions-Chef; Kommandør-Kapitain Vrib i hans Sted ansat til Børblings-Chef; Kapitain Lassen ansfortroet Kompagni, og Sec. Lieutenant P. F. Wulff avanceret til Premier-Lieutenant.